

HOJNYÁK DÁVID*

**A szlovák földforgalmi szabályozás alkotmányossági kérdései:
a szlovák Alkotmánybíróság 20/2014. határozata a földvásárlási törvény
egyes rendelkezéseinek alkotmányosságáról**

*Constitutional Issues of Slovak Land Transaction Regulations: Decision 20/2014 of the Slovak
Constitutional Court on the Constitutionality of Certain Provisions of the Act on Land
Acquisition*

ABSZTRAKT

Jelen munkában részletesen elemezzük a szlovák Alkotmánybíróság 20/2014. határozatát, amelynek tárgya a szlovák földvásárlási törvény egyes rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálata volt. Ebben a döntésében a testület a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának adásvétel jogcímen történő átruházására vonatkozó szabályok alkotmányosságával foglalkozott. A tanulmányban az Alkotmánybíróság határozatának elemzése mellett kitérünk az alkotmánybírósági eljárás megindításának előzményeire, a testület döntésének utóéletére, valamint a vizsgált témához szorosan kapcsolódó, 2017-es szlovák alkotmánymódosításra is.

Kulcsszavak: *mezőgazdasági föld, földvédelem, földforgalmi szabályozás, szlovák alkotmány, szlovák Alkotmánybíróság*

ABSTRACT

In this study, we analyse in detail Decision 20/2014 of the Slovak Constitutional Court, which examined the constitutionality of certain provisions of the Act on Land Acquisition. In this decision, the Constitutional Court addressed the constitutionality of the rules governing the transfer of ownership of agricultural land by sale. In addition to analysing the Constitutional Court's decision, the study discusses the background to the initiation of the Constitutional Court proceedings, the aftermath of the Court's decision, and the 2017 amendment to the Slovak Constitution, which is closely related to the topic under review.

Keywords: *agricultural land, land protection, land transaction regulation, Constitution of the Slovak Republic, Constitutional Court of the Slovak Republic*

Jelen munkában a szlovák Alkotmánybíróság 20/2014. határozatát elemezzük részletesen, mely határozatában a testület érdemben foglalkozott a szlovák földforgalmi szabályozás egyes alkotmányjogi-alkotmányossági aspektusaival. A testület határozatában a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának adásvétel jogcímen történő átruházására vonatkozó szabályok alkotmányosságát vizsgálta, így jelen munkában a szlovák földforgalmi szabályozásnak kizárólag erre az elemére fókuszálunk.

* Dr. Hojnyák Dávid, egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Jegtörténeti és Jogelméleti Intézet, Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék; e-mail: david.hojnyak@uni-miskolc.hu; ORCID: 0009-0003-3103-8183.

Előjáróban fontosnak tartjuk rögzíteni azt, hogy a szlovák Alkotmánybíróságnak nincs számottevő joggyakorlata a mezőgazdasági üzem kategóriájával, valamint annak egyes elemeivel kapcsolatban. Ugyan több határozata is van az Alkotmánybíróságnak, amelyekben kifejezetten agrárkérdésekkel foglalkozott¹, azonban a testület azokban a döntéseiben – egy kivételtől eltekintve – érdemben nem élt az alkotmányértelmezés lehetőségével az agrárszabályozási tárgyakat rögzítő alkotmányos normák tekintetében. Az egyedüli kivételt az Alkotmánybíróságnak a tanulmányban elemzendő 2018-as határozata jelenti, amelynek tárgya a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának megszerzéséről szóló 140/2014. törvény (a továbbiakban: földtörvény)² alkotmányosságának vizsgálata volt. Ez a jogszabály a szlovák földforgalmi rezsim³ egyik legfontosabb jogforrásának tekinthető, amely a mezőgazdasági földtulajdon átruházással történő megszerzésének részletszabályaival, valamint az ezzel összefüggésben hatáskörrel rendelkező államigazgatási szervek eljárásával foglalkozik. A szlovák jogrendben nincsen másik olyan jogszabály, amelyik ezt a kérdéskört szabályozná, ez alapján azt mondhatjuk, hogy a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházással történő megszerzéséről kizárólag a földtörvény rendelkezik.

A tanulmányban kitérünk az alkotmánybírói eljárás megindításának előzményeire, a testület döntésének utóéletére, valamint a vizsgált témához szorosan kapcsolódó 2017-es szlovák alkotmánymódosításra is. Már előjáróban leszögezhetjük, hogy az Alkotmánybíróság döntésében foglaltak a szlovák alkotmány azon rendelkezéseinek értelmezéséhez jelentős mértékben

¹ A teljesség igénye nélkül, ebből a körből a következő alkotmánybírói határozatokat tartjuk fontosnak kiemelni: a mezőgazdasági földtulajdon rendezése, valamint a földfelaprózódás tárgyában született 36/95. AB határozat (*Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3.4.1996 sp. zn. PL. ÚS 36/95.*), valamint a mezőgazdasági földterületek bérbeadása tárgyában született 15/2018. AB határozat (*Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 15/2018 z 1. marca 2023*).

² A szlovák földtörvény (*Zákon o nadobúdani vlastníctva poľnohospodárskeho pozemku*) a következő linken keresztül érhető el: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/140/20160701> (2025. 09. 01.).

³ A földtörvény mellett a szlovák földjogi szabályozás legfontosabb forrásait a következő jogszabályok jelentik: a mezőgazdasági földterületek és egyéb mezőgazdasági ingatlanok tulajdonjogának szabályozásáról szóló 229/1991. törvény (*Zákon č. 229/1991 Z. z. o úprave vlastníckých vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku*); a földrendezésről, a földtulajdon szabályozásáról, a földhivatalokról, a földalapról és a földtulajdonosi társulásokról szóló 330/1991. törvény (*Zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločstvách*); az ingatlankataszterről, valamint az ingatlanokhoz fűződő tulajdoni és egyéb jogok bejegyzéséről szóló 162/1995. törvény (*Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckých a iných práv k nehnuteľnostiam*); a földtulajdon rendezésének egyes kérdéseiről szóló 180/1995. törvény (*Zákon č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom*); a mezőgazdasági földterületek, mezőgazdasági üzemek és erdőterületek bérbeadásáról szóló 504/2003. törvény (*Zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov*); a mezőgazdasági földek védelméről és hasznosításáról szóló 220/2004. törvény (*Zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy*). A szlovák földforgalmi szabályozással kapcsolatban lásd különösen az alábbi angol nyelvű tanulmányokat: LAZÍKOVÁ, Jarmila–BANDLEROVÁ, Anna–LAZÍKOVÁ, Zuzana: Legislation on land protection in Slovakia. *Ecocycles*, 2020/1, 98–105.; BANDLEROVÁ, Anna–LAZÍKOVÁ, Jarmila: Land lease contract and prior right of lessee to concluding the new land lease contract – case of Slovakia. *Tribune Juridical*, 2016/2., 304–320.; LAZÍKOVÁ, Jarmila–RUMANOVSKÁ, Lubica–TAKÁČ, Ivan–LAZÍKOVÁ, Zuzana: Land fragmentation and efforts to prevent it in Slovak legislation. *Agricultural Economics*, 2017/12, 559–568.; PALŠOVÁ, Lucia: Legislation on the protection of agricultural land in the context of the implementation of the thematic strategy for soil protection in Slovak conditions. *EU Agrarian Law*, 2014/1, 24–30.; PALŠOVÁ, Lucia: The sublease contract as a tool for solution of the land ownership fragmentation in Slovakia. *CEDR Journal of Rural Law*, 2019/1, 72–76.; SCHWARCZ, Pavol–BANDLEROVÁ, Anna–SCHAWARCZOV, Loretta: Selected issues of the agricultural land market in the Slovak Republic. *Journal of Central European Agriculture*, 2013/3, 1102–1115.; ILAVSKÁ, Blanka: Legislative framework of agricultural land in Slovakia. In: SOBOCKÁ, Jaroslava (ed.): *Vedecké práce Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy*. Pozsony, Proceedings of Soil Science and Conservation Research Institute, 2016, 38–45.

hozzájárultak, amely rendelkezések *expressis verbis* agrárszabályozási tárgyokról, különösen pedig a mezőgazdasági üzem részét képező mezőgazdasági földről szólnak. A döntés tehát a szlovák agráralkotmányosság szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír, és mind a témával összefüggő joggyakorlat, mind pedig a jogtudomány szempontjából rendkívül előremutatónak tekinthető.

1. Az alkotmánybírósi eljárás előzményei

Mindenekelőtt röviden áttekintjük azt, hogy mi indokolta a szlovák Alkotmánybíróság eljárásának megindítását. Kiindulópontunk, hogy Szlovákia az Európai Unióhoz való csatlakozását követően – több más, az Unióhoz ugyancsak 2004-ben csatlakozó országhoz hasonlóan – a csatlakozási szerződésben rögzítetteknek megfelelően lehetőséget kapott arra, hogy meghatározott ideig fenntartsa a csatlakozási szerződés aláírásának időpontjában hatályos, olyan nemzeti jogszabályait, amelyek a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának megszerzését korlátozták a külföldi állampolgárok vonatkozásában.⁴ Az átmeneti időszak biztosításának elsődlegesen az volt a célja, hogy az érintett tagállamok harmonizálni tudják az uniós joggal a mezőgazdasági földterület megszerzésére vonatkozó saját, nemzeti jogszabályait. Szlovákia esetében ez az átmeneti időszak a 2004-es csatlakozást követően egy hét éves időszakot jelentett, 2011-ig terjedően. Ennek lejártát követően pedig – az Európai Bizottság döntése értelmében – további három évvel, 2014-ig meghosszabbították a földvásárlási moratóriumra vonatkozó határidőt.⁵

A földmoratórium lejártát követően az Európai Bizottság – a többi érintett tagállamhoz hasonlóan – áttekintette a szlovák földforgalmi szabályozást is. Ebben a körben szükséges kiemelnünk a fentebb már hivatkozott, 2014. június 1-jén hatályba lépett földtörvényt, amely az Európai Bizottság vizsgálódásának középpontjában állt. Az Európai Bizottság arra a megállapításra jutott, hogy a földtörvény az uniós gazdasági alapszabadságok közül korlátozza egyrészt a tőke szabad áramlását, másrészt pedig a letelepedés szabadságát, mindez pedig a határon átnyúló beruházások csökkenését eredményezheti a gyakorlatban. Az Európai Bizottság Szlovákia kapcsán elsődlegesen azt kifogásolta, hogy a szlovák szabályozás alapján kizárólag a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező lakosok jogosultak földszerzésre, ami ugyanakkor az uniós polgárok diszkriminációját eredményezi a gyakorlatban.⁶ Mindezek okán az Európai Bizottság 2015-ben kötelezettségszegési eljárást indított Bulgária, Lettország, Litvánia és Magyarország mellett Szlovákiával szemben is. Fontosnak tartjuk azonban azt is hangsúlyozni, hogy a Bizottság által megfogalmazott aggályokkal párhuzamosan (sőt, már azt megelőzően) belföldön, Szlovákiában is komoly szakmai és politikai vitákat generált a földtörvény szabályozása. Ennek következtében a szlovák törvényhozás, a *Nemzeti Tanács* két képviselőcsoportja⁷ indítvánnyal fordult 2014-ben az

⁴ SZILÁGYI János Ede: Az európai jog és a magyar mezőgazdasági földek forgalmának szabályozása. *Agrár- és Környezetjog*, 2017/23, 175.

⁵ A szlovákiai mezőgazdasági földterületek szerzésére vonatkozó átmeneti időszak meghosszabbítását az Európai Bizottság 2011/241/EU határozata tette lehetővé (HL L 101., 2011.4.15, 124–125.) A Bizottság határozata a következő linken keresztül érhető el:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32011D0241> (2025. 09. 02.).

⁶ Ennek kapcsán lásd az Európai Bizottság által kibocsátott sajtóközleményt (IP/16/1827): „*A Bizottság felszólítja Bulgáriát, Magyarországot, Lettországot, Litvániát és Szlovákiát, hogy tartsák be a mezőgazdasági földterület megszerzésére vonatkozó uniós előírásokat.*” https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_16_1827 (2025. 09. 02.).

⁷ Az első indítványt 2014. július 2-án 40, míg a második indítványt július 3-án 33 parlamenti képviselő nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz.

Alkotmánybírósághoz, amelyben a földtörvény egyes rendelkezései alkotmányosságának vizsgálatát kérték a bíróságtól.⁸

2. Az Alkotmánybíróság eljárásának tárgya: a szlovák földtörvény alkotmányosságának vizsgálata

Az alkotmánybírósági határozat elemzését megelőzően röviden áttekintjük a földtörvénynek az alkotmánybírósági eljárás által érintett rendelkezéseit. Elsőként érdemes röviden utalnunk a földtörvény indoklására,⁹ amely részletesen szól a jogszabály megalkotása mögött meghúzódó jogpolitikai indokokról és célokról.

Az indokolás egyrészt rögzíti, hogy a mezőgazdasági föld¹⁰ a szlovák állam polgárainak közös vagyona, egyúttal a jövő generációk öröksége, amely az ország gazdasági, társadalmi és környezeti potenciáljának fundamentumát képezi, ilyen formán pedig alapvető és megújíthatatlan természeti erőforrásról van szó. A mezőgazdasági földterületek védelme és hasznosítása közérdek, ebből kifolyólag pedig a földterületeket védeni szükséges a károsodástól, valamint a föld területének, minőségének és mennyiségének indokolatlan csökkentésétől. Az indokolás alapján – mások mellett – ezek a tények alapozták meg az új földtörvény megalkotását, amely elsődlegesen tehát a mezőgazdasági földterületek tulajdonjogának megszerzését szabályozza. Az indokolás utal továbbá arra is, hogy a földtörvény szabályozása figyelemmel van a mezőgazdasági földterületek spekulatív célú felvásárlásának, valamint a tulajdonjoggal való visszaélésnek a problematikájára is.¹¹ Mindezt kiegészíthetjük azzal, hogy a megalkotott jogszabály további fontos célkitűzése az volt, hogy elősegítse és biztosítsa a mezőgazdasági földterületek rendeltetésszerű, tehát kifejezetten mezőgazdasági célú hasznosítását.¹²

Mivel az Alkotmánybíróság a földtörvény 4., 5. és 6. §-ainak alkotmányellenességét állapította meg, ezért az alábbiakban a jogszabálynak ezen rendelkezéseit ismertetjük részletesebben.

A földtörvény 4. §-a a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházására vonatkozó eljárás részletszabályairól rendelkezett. Az ajánlattételi eljárás első lépéseként a tulajdonosnak

⁸ DRÁBIK, Dušan–RAJČANIOVÁ, Miroslava: Agricultural land market in Slovakia under the new land acquisition law. *Review of Agricultural and Applied Economics*, 2014/2, 84.

⁹ A földtörvény indoklása az alábbi linken keresztül érhető el:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=399288> (2025. 09. 02.).

¹⁰ Ezen a ponton fontosnak tartjuk rögzíteni a mezőgazdasági földterület (*poľnohospodárska pôda*) szlovák földforgalmi rezsim szerinti meghatározását, amit a földtörvény 2. §-a rögzít. Ez alapján mezőgazdasági földterületnek minősül az a termelési potenciállal rendelkező földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartásban (kataszterben) szántóföldként, komlóültetvényként, szőlőültetvényként, gyümölcsösöként, kertként és állandó gyepterületként tartanak nyilván. A mezőgazdasági földterületek részét képezik azok a fákkal borított területek is, amelyek az agrár-erdészeti rendszer részeként a mezőgazdasági földterületek hasznosítását szolgálják, illetve azok a fákkal borított területek szintén, amelyek mezőgazdasági célú zöldterületeket képeznek. A földtörvény értelmében ugyanakkor nem minősül mezőgazdasági földterületnek (a) a kert, (b) egy település beépített területén található földterület, (c) egy település beépített területén kívül található földterület, amennyiben (c1) egyedi szabályozás alapján azt a földterületet nem mezőgazdasági célra hasznosítják, (c2) mezőgazdasági célú hasznosítása egyedi szabályozás alapján korlátozott, (c3) területe 2000 m²-nél kisebb, (c4) olyan épülettel szomszédos, amellyel funkcionálisan (elhelyezkedés és hasznosítás szempontjából) egységet alkot.

¹¹ Szlovák földtörvény indoklása, 1. és 4.

¹² Szlovák földtörvény indoklása, 5. A földtörvénynek ezt az elsődleges funkcióját hangsúlyozza az alábbi szlovák szakirodalmi forrás is: LAŽIKOVÁ, Jarmila–TAKÁČ, Ivan–SCHWARCZ, Pavol–BANDLEROVÁ, Anna: Agricultural land market in Slovakia – economic and legal impacts of the Law No. 140/2014 Coll. on the land acquisition. *Agricultural Economics*, 2015/8, 367.

(vagy ahogy a szlovák földtörvény fogalmaz: az átruházónak) a mezőgazdasági földterület elidegenítését megelőzően az eladási szándékát legalább 15 napra közzé kellett tennie egyrészt a mezőgazdasági földterület fekvése szerint illetékes önkormányzat hivatalos hirdetőtábláján, másrészt pedig online, az agrártárca honlapján elérhető, kifejezetten erre a célra (tehát a mezőgazdasági földterületek átruházására vonatkozó ajánlatok közzétételére) szolgáló nyilvántartásban.¹³ Ezen felül a földtörvény meghatározta a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának megszerzésére jogosultak körét is. A szabályozás értelmében erre az a természetes vagy jogi személy volt jogosult, aki legalább tíz éve állandó lakóhellyel vagy bejegyzett székhellyel rendelkezett Szlovákiában, és legalább három évvel a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházásáról szóló szerződés megkötésének napja előtt mezőgazdasági tevékenységet üzletszerűen folytatott. A mezőgazdasági földterület iránt érdeklődőknek a törvény rendelkezései értelmében kötelezettségük volt az ajánlatban meghatározott határidőn belül a vételi szándékukat nyilvántartásba vetetni, amiről egyúttal a földterület tulajdonosát, az átruházót írásban kellett tájékoztatniuk.¹⁴ Amennyiben senki nem jelezte vételi szándékát az ilyen módon eladásra felkínált mezőgazdasági földterületre, az alábbi elővásárlási sorrend mentén nyílt lehetőség más személyi körök számára a földterület megvásárlására:¹⁵

- a) Elsőként az azon a településen állandó lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személyek tarthattak igényt a mezőgazdasági földterületre, amelynek a közigazgatási határain belül az érintett földterület elhelyezkedett.
- b) Ennek hiányában, másodikként, a szomszédos településen lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személyek számára lehetett eladásra felkínálni a földterületet.
- c) Ennek hiányában, harmadikként, az ajánlat kiterjeszhető volt azokra a természetes és jogi személyekre is, akik az adott település vagy a szomszédos település közigazgatási határain kívül rendelkeztek állandó lakóhellyel vagy székhellyel.
- d) Végül pedig – amennyiben a fentebb rögzítettek alapján senki sem fejezte ki vételi szándékát – a tulajdonos a mezőgazdasági földterület tulajdonjogát az ajánlattételi eljárás során meghatározott áron harmadik személyre ruházhatta át. Erre az esetre is irányadó volt az a korábban már hivatkozott szabály, miszerint csak olyan harmadik személy szerezhette meg ilyen formán a mezőgazdasági földterület tulajdonjogát, aki vagy amely legalább tíz éve állandó lakóhellyel vagy székhellyel rendelkezett Szlovákiában. Mindez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a Szlovákiában állandó lakóhellyel nem rendelkező természetes személyek nem vásárolhattak mezőgazdasági földterületet az országban. Az Európai Bizottság pedig elsődlegesen erre a szabályozási elemre utalt, amikor azzal a kritikai észrevétellel élt, miszerint a szlovák földforgalmi törvény alapján kizárólag a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező lakosok jogosultak földszerzésre, ami azonban a gyakorlatban az uniós polgárok diszkriminációját eredményezi. Egy további lényeges rendelkezése volt a földtörvénynek ezzel összefüggésben az, hogy a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházása legkésőbb a sikertelen ajánlattételi eljárást követő hat hónapon belül volt csak lehetséges.¹⁶

¹³ Szlovák földtörvény 4. § (3) bek. A nyilvántartás hivatalos neve, szlovák nyelven: *Registri zverejňovania ponúk prevodu vlastníctva poľnohospodárskeho pozemku*.

¹⁴ Szlovák földtörvény 4. § (4) bek.

¹⁵ Szlovák földtörvény 4. § (5)–(7) bek.

¹⁶ Az ajánlattételi eljárás részletszabályai kapcsán lásd bővebben: LAZÍKOVÁ et al. (2015): i. m. 368–370.; BANDLEROVÁ, Anna–LAZÍKOVÁ, Jarmila–PALŠOVÁ, Lucia: The ownership and the right of use of agricultural land in Slovakia. *CEDR Journal of Rural Law*, 2017/1, 98–101.; CIAIAN, Pavel–DRÁBIK, Dušan–FALKOWSKI, Jan–KANCS,

A földtörvény 5. és 6. §-ának részletesebb ismertetése a vizsgált témával összefüggésben nem indokolt, hiszen míg az 5. § a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházására vonatkozó ajánlat kötelezően rögzítendő tartalmi elemeit határozta meg, addig a 6. § a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának megszerzésére vonatkozó feltételek ellenőrzésének részletszabályait rögzítette.

Ezen a ponton fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a mezőgazdasági földterület tulajdonosa a szlovák polgári törvénykönyv (a továbbiakban: szlovák Ptk.)¹⁷ rendelkezései alapján, egyúttal a fentebb ismertetett ajánlattételi eljárás alkalmazása nélkül ruházhatta át a földterület tulajdonjogát olyan személyre, aki (a) legalább három évvel a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának átruházásáról szóló szerződés megkötésének napja előtt mezőgazdasági tevékenységet üzletszerűen folytatott a mezőgazdasági földterület fekvése szerinti településen, vagy (b) a mezőgazdasági földterület társtulajdonosa volt, vagy pedig (c) a földterület tulajdonosának a szlovák Ptk. 116. §-ában meghatározott közeli hozzátartozója, vagy a szlovák Ptk. 117. §-a szerinti közeli rokona volt.¹⁸

A felvázoltak alapján megállapítható, hogy a szlovák földforgalmi rezsím rendelkezései a gyakorlatban azt eredményezték, hogy a nem mezőgazdasági tevékenységet végzők, valamint a külföldiek földszerzési lehetőségei rendkívül korlátozottak voltak, ami egyúttal a föld árának csökkenését, valamint a földpiacon a verseny korlátozását eredményezte volna hosszú távon. Ez a szabályozási modell ugyan elviekben viszonylag erős védelmet biztosított a helyi gazdák számára, azonban mivel a gyakorlatban a mezőgazdasági földterületek többségét Szlovákiában a mezőgazdasági nagyvállalatok ellenőrzik (elsődlegesen a bérleti piacokon keresztül), a szabályozás nem feltétlenül a helyi gazdák pozíciójának védelmét és földhöz való jutását segítette volna, hanem sokkal inkább a fennálló helyzet konzerválását.¹⁹ A fentebb rögzítetteken túl a szlovák szakirodalomban a földtörvény e rendelkezéseivel kapcsolatban kritikaként fogalmazódott meg az is, hogy a szabályozás gátolja a földpiac fejlődését, növeli a mezőgazdasági földterület megszerzésével összefüggő adminisztrációs terheket, bonyolulttá és hosszadalmassá teszi a bürokratikus folyamatot, egyúttal jelentősen korlátozza a tulajdonosok rendelkezési jogát a mezőgazdasági földterületük elidegenítése vonatkozásában.²⁰

3. A szlovák alkotmány mezőgazdasági földterület védelmét deklaráló rendelkezései

A szlovák alkotmány több rendelkezése közvetlenül is foglalkozik agrárszabályozási tárgyakkal, úgymint a mezőgazdasági üzem körébe sorolandó mezőgazdasági földterülettel.²¹ Mivel az Alkotmánybíróság határozatában a kapcsolódó alkotmányos rendelkezéseknek nagy jelentősége van, ezért részletesebben szólunk azok tartalmáról, valamint szlovák alkotmányba foglalásuk körülményeiről.

d'Artis: *New regulations governing land sales in Central and Eastern Europe: Imposing restrictions via particularized institutions*. Luxembourg, Joint Research Centre, Publications Office of the EU, 2017, 8–9.

¹⁷ Szlovák polgári törvénykönyv (*Občiansky zákonník*). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/> (2025. 09. 05.).

¹⁸ Szlovák földtörvény 4. § (1) bek.

¹⁹ CIAIAN et al. (2017): i. m. 25–27.

²⁰ LAZÍKOVÁ et al. (2015): i. m. 370. és 375.

²¹ A szlovák alkotmány agrárjogi szempontból releváns rendelkezéseinek részletes elemzése kapcsán lásd: PAVLOVIČ, Maroš: *Verejná správa a pozemkové právo*. Prága, Wolters Kluwer, 2023, 42–48.

A szlovák alkotmány szabályozása értelmében az állam köteles gondoskodni a természeti erőforrások körültekintő hasznosításáról, valamint a mezőgazdasági földek és az erdők védelméről. Utóbbi két kategória vonatkozásában az alkotmány külön hangsúlyozza, hogy azok, mint nem megújuló természeti erőforrások, az állam és a társadalom kiemelt védelmét élvezik.²² Ezek a rendelkezések a 2017. június 1-jén hatályba lépett alkotmánymódosítás²³ eredményeképpen kerültek be a szlovák alkotmány normaszövegébe.²⁴

Fontos utalnunk rá, hogy ez az alkotmánymódosítás nem volt előzmény nélküli, hiszen a normaszöveg ilyen irányú módosítását már a szlovák kormány 2016-2020. közötti ciklusra vonatkozó programnyilatkozata²⁵ megalapozta.²⁶ Az agrárium és a mezőgazdasági politika kapcsán a programnyilatkozat általános célként jelölte meg a vidékfejlesztés támogatását, valamint a vidéki lakosság életkörülményeinek javítását, ezzel összhangban pedig a mezőgazdaságot a nemzetgazdaság egészén belül stratégiai ágazatként jelölte meg. Témánk szempontjából a programnyilatkozat azon eleme bír még jelentőséggel, amely kiemelt célként határozta meg a mezőgazdasági földterületek védelmét, valamint azok rendeltetésszerű használatát és gazdaságos kihasználását. Ezzel összhangban a kormány fő törekvése az aktív mezőgazdasági termelők földvásárlásának elősegítése, amit egyúttal a mezőgazdasági földterületek védelmének egyik hatékony eszközeként jelölt meg a programnyilatkozat.²⁷

Az alkotmány módosításának azonban volt egy másik, kifejezetten politikai oka is. Mint arra fentebb már utaltunk, a földtörvény 2014-es elfogadását és hatályba lépését követően az Alkotmánybíróság kezdte el vizsgálni a jogszabály egyes rendelkezéseit, míg 2015-ben az Európai Bizottság indított kötelezettségszegési eljárást Szlovákiával szemben abból az okból, hogy a földtörvény egyes rendelkezései korlátozzák az Európai Unión belül a tőke szabad áramlását, valamint a letelepedés szabadságát. A szlovák kormány pedig azzal szeretne volna a földtörvény alkotmánnyal való összhangját megteremteni avagy erősíteni – mind az Alkotmánybíróság, mind pedig az Európai Bizottság előtti eljárásban –, hogy alkotmányos védelemben részesíti a mezőgazdasági földet.²⁸

Ez utóbbi megállapításunkat támasztja alá az alkotmánymódosítás indokolása²⁹ is, éppen ezért érdemes röviden kitérnünk ennek a dokumentumnak az elemzésére, hiszen az fontos információkkal szolgál számunkra a vizsgált témával összefüggésben. Az indokolás egyrésztől visszaút a programnyilatkozat azon pontjaira, amelyeket fentebb idéztünk, azonban a módosítás alapjául szolgáló legfőbb körülményként azt jelöli meg, hogy Szlovákiát a mezőgazdasági földterületek spekulatív célú felvásárlásának veszélye fenyegeti. Érdemes megjegyezni, hogy az indokolás szerint a spekulatív célú felvásárlás körébe tartozik az az esetkör is, amikor a tulajdonos a mezőgazdasági földterületet nem rendeltetésszerűen (tehát nem mezőgazdasági célból) használja,

²² Szlovák alkotmány 44. cikk (4)–(5) bek.

²³ Az alkotmány a 137/2017. törvény által került módosításra, ami a következő linken keresztül érhető el:

<https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/137/20170601.html> (2025. 08. 25.).

²⁴ A téma kapcsán lásd bővebben: PAVLOVIČ, Maroš–MICHALOVIČ, Matúš: Constitutional protection of land in the Slovak Republic. *Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska*, 2021/2, 1–14.

²⁵ A programnyilatkozat a következő linken keresztül érhető el:

<https://www.mosr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky/?pg=7> (2025. 08. 26.).

²⁶ SZILÁGYI János Ede–SZINEK CSÜTÖRTÖKI Hajnalka: Slovakia: Open Land Market and No Restrictions. In: SZILÁGYI János Ede (ed.): *Acquisition of Agricultural Lands: Crossborder Issues from a Central European Perspective*. Miskolc–Budapest, Central European Academic Publishing, 2022, 273.

²⁷ Programnyilatkozat, 17–18.

²⁸ PAVLOVIČ (2023): i. m. 43.

²⁹ Az alkotmánymódosítás indokolása a következő linken keresztül érhető el: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6167> (2025. 08. 25.).

mindez pedig az ország élelmezés-biztonságát veszélyeztetheti, hiszen annak alapját a mezőgazdasági földterületek jelentik. Az alkotmány módosításának pedig éppen az a célja, hogy *expressis verbis* deklarálva legyen a mezőgazdasági föld védelme, ami alkotmányos alapként tud szolgálni olyan jogszabályok megalkotása előtt, amelyek a mezőgazdasági földterületek spekulatív célú felvásárlását hivatottak megakadályozni. E körben pedig konkrétan is kiemeli azt az indokolás, hogy az alkotmánymódosítás következtében törvényi szinten és legitim módon szabályozhatóvá válik az, hogy a mezőgazdasági föld csak bizonyos, törvényben meghatározott személyek tulajdonában lehet, mindez pedig összhangban van az ország élelmezés-biztonsággal kapcsolatos érdekeivel is. Így a mezőgazdasági földet, mint az állam élelmezés-biztonságának garantálásához szükséges különleges termelési eszközt – amit tágabb értelemben az állam szuverenitásának részeként lehet értelmezni – alkotmányos szinten is védeni kell. A mezőgazdasági föld kapcsán rögzíti még az indokolás, hogy annak alkotmányos szinten történő nevesítése és védelme hozzájárul ennek a kategóriának a kiterjesztő értelmezéséhez is, hiszen míg az alkotmány módosítását megelőzően a mezőgazdasági föld elsődlegesen árucikként volt értelmezhető, addig a módosítást követően immáron egy nem megújuló, stratégiai jelentőségű természeti erőforrásként lesz értelmezhető.³⁰

A 2017-es alkotmánymódosítás egy másik eleme is relevanciával bír témánk szempontjából, hiszen a módosítás eredményeképpen a szlovák alkotmány immáron rögzíti azt is, hogy a természeti erőforrások egyes nevesített elemei, így az ásványkincsek, a felszín alatti vizek, a természetes gyógyvízforrások, valamint a folyóvizek a szlovák állam tulajdonát képezik. A normaszöveg alapján a természeti erőforrások ezen elmeit az állam védi és gyarapítja, egyúttal köteles azokat kíméletesen és hatékony felhasználni.³¹ Az alkotmány egy másik ponton, a tulajdonjog alapvető, alkotmányos szabályai kapcsán visszautal erre a cikkre, amikor is rögzíti, hogy külön törvény határozza meg azokat a vagyontárgyakat, amelyek ugyan az előbbi felsorolásban nem szerepelnek, azonban az állam (vagy pedig önkormányzat, illetve kijelölt jogi személy vagy természetes személy) kizárólagos tulajdonát képezhetik, mivel a társadalom szükségletei, a nemzetgazdaság fejlesztése vagy pedig a közérdek szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak.³² Ez utóbbi esetek körét egészítette ki az alkotmánymódosítás azzal, hogy minderre már az állam élelmezés-biztonságának biztosítása szempontjából is sor kerülhet. Másképpen fogalmazva: ez az új alkotmányos rendelkezés a tulajdonjog korlátozását teszi lehetővé különböző, alkotmányban nevesített körülmények fennállása esetén, amelyek egyike az agrárszabályozási tárgyakkal, azon belül is elsődlegesen a mezőgazdasági földdel közvetlen kapcsolatban álló élelmezés-biztonság szavatolásának kategóriája. Témánk szempontjából mindennek azért is van jelentősége, mivel a földtulajdon alanya és az élelmezés-biztonság között szoros összefüggés áll fenn, hiszen ez a személyi kör az, amelyik alapvetően meghatározza a földön való gazdálkodást, befolyásolja a termelés mennyiségét, minőségét, elosztását és hozzáférhetőségét, ami pedig közvetlen hatással van az állam élelmezés-biztonságára. Mindezek alapján úgy gondoljuk, hogy az élelmezés-biztonság legitim alapját képezheti a földtulajdon korlátozásának. Ugyanakkor az, hogy ez a kategória ténylegesen mennyiben ad(hat) alapot a földtulajdon korlátozására, csak az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján megítélhető – erre vonatkozó döntése azonban ezidáig nem született a testületnek. Megjegyzendő továbbá, hogy ezt

³⁰ Az alkotmánymódosítás indokolása, 1–2. Az alkotmánymódosítás részletei kapcsán lásd még: MÁČAJ, Ludovít: Land and soil protection perspectives in Slovakia. In: HLINKA, Tibor–KORONCZIOVÁ, Andrea (ed.): *The milestones of law in the area of Central Europe 2019*. Pozsony, Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 288.

³¹ Szlovák alkotmány 4. cikk (1) bek.

³² Szlovák alkotmány 20 cikk (2) bek.

az alkotmányos rendelkezést a szlovák alkotmányjogi szakirodalomban találóan *államosítási klauzulának* nevezik.³³

A fentebb rögzítettek alapján nem tekinthető véletlennek tehát, hogy az alkotmánymódosítás indokolása a mezőgazdasági föld védelmének kérdését és az élelmezés-biztonság kategóriáját összekapcsolja egymással – az alkotmányozó hatalom (vagy legalábbis az alkotmány módosításának időpontjában az alkotmányozó többséget biztosító kormányzópártok) ezzel a normaszöveg módosítással szeretne volna a földtörvény hivatkozott rendelkezéseinek alkotmányosságát megteremteni.

4. Az Alkotmánybíróság döntése az ügy érdekében: a 20/2014. AB határozat

Az alkotmánybírói határozat elemzését kezdjük annak rögzítésével, hogy az indítványozók álláspontja szerint milyen kérdések és problémák merültek fel a földtörvény alkotmányossága kapcsán. Az indítványozók szerint:

- a) a földtörvény szabályozása a tulajdonjogot aránytalanul korlátozza;
- b) az alapjog korlátozása az alapjogi teszt kritériumainak nem felel meg;
- c) a szabályozás alapján nincs garancia arra, hogy az a személy, aki a törvényi követelményeknek eleget tesz és a mezőgazdasági földterületen tulajdonjogot szerez, az rendeltetésszerűen, mezőgazdasági termelésre fogja használni a földterületet;
- d) a szabályozás az uniós jogba ütközik.³⁴

A szlovák Alkotmánybíróság a parlament két képviselőcsoportja által benyújtott indítványokat azok tartalmi azonossága miatt egyesítette és egy eljárásban bírálta el. Az Alkotmánybíróság döntését végül 2018. november 14-én hozta meg,³⁵ megállapítva, hogy a földtörvény fentebb hivatkozott és elemzett rendelkezései (tehát a földtörvény 4., 5. és 6. §-a) az alkotmány egyes rendelkezéseivel nem állnak összhangban, így azokat megsemmisítette.³⁶ Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a földtörvény hatályba lépése (2014. június 1.), valamint a jogszabály egyes rendelkezései alkotmányellenességének kimondása (2018. november 14.) és ez utóbbit megalapozó alkotmánybírói határozat hatályba lépése (2019. február 11.) között eltelt időszakban (tehát kb. 4,5 éven keresztül) a jogszabály hatályban volt, vagyis az Alkotmánybíróság a jogszabály alkalmazásának felfüggesztésére irányuló döntést nem hozott ebben az időszakban, habár az indítványozók indítványukban azt kifejezetten kérték.

Az Alkotmánybíróság a fentebb hivatkozott rendelkezések alkotmányellenességét az alábbi alkotmányos rendelkezésekkel való ütközése miatt mondta ki:

- a) a jogállamiság elve,³⁷
- b) az arányosság elve,³⁸

³³ DRGONEC, Ján: *Ústava Slovenskej republiky*. C. H. Beck, Pozsony, 2019, 517.

³⁴ Az indítványozók érvei kapcsán lásd bővebben: 20/2014. AB határozat, 1–13. pontok.

³⁵ 20/2014. AB határozat (*Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. novembra 2014, sp. zn. PL. ÚS 20/2014.*). Az Alkotmánybíróság határozata a testület honlapján, a következő linken keresztül érhető el a kereső funkció használatával: https://www.ustavnysud.sk/rozhodovacia_cinnost/rozhodnutia (2025. 08. 22.).

³⁶ Az indítványozók nem csak egyes rendelkezések, hanem a földtörvény egésze alkotmányellenességét kifogásolták, azonban az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak alapján megállapította, hogy azok elsődlegesen a földtörvény 4–6 §-a alkotmányosságának a vizsgálatára irányul. 20/2014. AB határozat, 76–77. pontok.

³⁷ Szlovák alkotmány 1. cikk (1) bek.: „A Szlovák Köztársaság szuverén, demokratikus jogállam.”

³⁸ Szlovák alkotmány 13. cikk (4) bek.: „Az alapvető jogok és szabadságjogok korlátozása során szem előtt kell tartani azok lényegét és értelmét. Az ilyen korlátozások csak egy meghatározott cél érdekében használhatók fel.”

c) tulajdonhoz való jog.³⁹

4.1. A földtörvény alkotmányosságának vizsgálata a tulajdonhoz való joggal való összevetésben

Az Alkotmánybíróság a földtörvény egyes rendelkezései alkotmányosságát elsődlegesen az alkotmány tulajdonhoz való jogot deklaráló rendelkezésével [20. cikk (1) bek.] összefüggésben vizsgálta meg, mivel az érintett jogszabályi rendelkezések alapvetően ehhez az alkotmányos alapjoghoz kapcsolódnak.⁴⁰ Rögzítette továbbá azt is, hogy a tulajdonjog tartalmi elemei közül a *ius disponendi*, tehát a tulajdonosnak a tulajdonát képező dologgal való rendelkezési joga az, amit a földtörvény kapcsán elsődlegesen szükséges volt megvizsgálnia.⁴¹ Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság első lényegi megállapítása az volt, hogy a földtörvény 4. §-a a mezőgazdasági földterület tulajdonosának alkotmányban biztosított tulajdonhoz való jogát lényegesen korlátozza, mivel a szabályozás által a tulajdonos korlátozva van abban a szabadságában, hogy kiválassza azt a személyt, akire a tulajdonjogát át kívánja ruházni.⁴²

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt vizsgálta még meg, hogy a földtörvény által életre hívott szabályozási környezet releváns közérdeket szolgál-e. Mindennek pedig azért van jelentősége, mivel az egyes alapvető jogok és szabadságok (így a tulajdonhoz való jog) korlátozásának arányosságát meghatározó egyik fontos kritérium a közérdek megléte, valamint ezzel összefüggésben a közérdek és a magánérdek közötti egyensúly. Amennyiben pedig az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jut, hogy a jogi szabályozás a közérdeket szolgálja, akkor az Alkotmánybíróságnak ezt követően azt szükséges megvizsgálnia, hogy a törvényhozó beavatkozása a tulajdonjogba arányos volt-e.⁴³

A testület határozatában idézte a Nemzeti Tanács⁴⁴ valamint a kormány⁴⁵ álláspontját is a tulajdonjog korlátozásának alkotmányosságával kapcsolatban.⁴⁶ A Nemzeti Tanács álláspontja szerint a tulajdonjog korlátozása azért jogszerű, mivel az közérdeket szolgál azáltal, hogy azt a mezőgazdasági földterületet helyezi védelem alá, amely egyedülálló természeti erőforrásként és termelési tényezőként az ország élelmiszer-önellátása, tágabb értelemben pedig az állam szuverenitása szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.⁴⁷ A kormány véleménye egyrészt hivatkozza a földtörvény indokolásában rögzített jogalkotói célokat és szempontokat, másrészt pedig kijelenti, hogy a földtörvény (és ezáltal a tulajdonjog-korlátozás) legitim célja a mezőgazdasági földterületek rendeltetésszerű használatának védelme.⁴⁸ Az Alkotmánybíróság egyetértett azzal, hogy a mezőgazdasági föld termelési potenciáljának védelme közérdeknek minősül, egyúttal a testület maga is utalt az alkotmány 2017-es módosítására, amelynek egyik legfontosabb eleme a mezőgazdasági föld alkotmányos védelmének deklarálása volt. Ebből kifolyólag az Alkotmánybíróság elismeri a törvényhozó hatalom azon jogát, hogy olyan normatív

³⁹ Szlovák alkotmány 20. cikk (1) bek.: *Mindenkinek joga van vagyont birtokolni. Minden tulajdonos tulajdonjoga azonos értékű a törvény előtt és védendő. Az öröklés garantált.*”

⁴⁰ 20/2014. AB határozat, 78. pont.

⁴¹ 20/2014. AB határozat, 81. pont.

⁴² 20/2014. AB határozat, 88–89. pontok.

⁴³ 20/2014. AB határozat, 90. pont.

⁴⁴ A Nemzeti Tanács véleményének összefoglalását lásd bővebben: 20/2014. AB határozat, 15–17. pontok.

⁴⁵ A kormány véleményének összefoglalását lásd bővebben: 20/2014. AB határozat, 18–32. pontok.

⁴⁶ Az eljárás megkezdését követően az Alkotmánybíróság felhívására mind a szlovák parlament, mind pedig a kormány egy hivatalos véleményt bocsátott ki és küldött meg a testület részére, amiben az indítványozók által felvetett alkotmányossági aggályokra reagált a törvényhozó és a végrehajtó hatalom legfőbb szerve.

⁴⁷ 20/2014. AB határozat, 91. pont.

⁴⁸ 20/2014. AB határozat, 92. pont.

szabályozási eszközökkel éljen, ami biztosítja, hogy a közérdeket szolgáló vagyontárgyak (jelen esetben a mezőgazdasági földterületek) továbbra is ilyen funkciót lássanak el.⁴⁹

Az Alkotmánybíróság elsőként tehát azt állapította meg, hogy a földtörvény megalkotása és szabályozása közérdekű célt szolgál, ezt követően pedig azt vizsgálta meg a testület, hogy a tulajdonhoz való jog korlátozása arányos volt-e. Ennek keretében az Alkotmánybíróság az alapjogi tesztet alkalmazta, aminek keretén belül a jogkorlátozás alkalmasságát, szükségességét, valamint arányosságát vizsgálta meg. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a földtörvény szabályozásának lényege az alábbi három elem mentén határozható meg (így a testület az alapjogi tesztet is ezen elemek vizsgálata és egymáshoz való viszonya alapján végezte el):

- a) *a jogszabály célja*: a mezőgazdasági földterületek tulajdonjogának fokozatos koncentrációja egy meghatározott csoport kezében;
- b) *a védett közérdek*: a mezőgazdasági földterületek termelési potenciáljának védelme;
- c) *az alkalmazott eszköz*: a mezőgazdasági földterület tulajdonosának a tulajdonjogában (egész pontosan a rendelkezési jogában) való korlátozása.⁵⁰

Másképpen fogalmazva: az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a földtörvény célja a mezőgazdasági földterületek tulajdonjogának fokozatos koncentrációja olyan, Szlovákiában székhellyel rendelkező, valamint ott üzleti tevékenységet folytató szervezetek kezében, amelyek biztosítani tudják a mezőgazdasági földterületek rendeltetésszerű használatát, ami hozzájárul a mezőgazdasági földterületek termelési potenciáljának védelméhez, mint legitim cél eléréséhez. A földtörvény pedig e cél elérésére a mezőgazdasági földterülethez fűződő tulajdonjog egyik elemének, a rendelkezési jognak a korlátozását alkalmazza.⁵¹

Az Alkotmánybíróság az alapjogi teszt keretében elsőként azt vizsgálta meg, hogy a földtörvény által felállított szabályozási modell alkalmas-e a legitim cél elérésére. A konkrét esetben az Alkotmánybíróságnak arra kellett választ adnia, hogy a Szlovákiában letelepedett, valamint egy meghatározott ideje és egy meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó tulajdonjoga garantálja-e a mezőgazdasági földterületek termelési potenciáljának védelmét.⁵² Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint pedig ahhoz, hogy a földtörvény megfeleljen az alapjogi teszt első elemének (alkalmasság), elengedhetetlenül szükséges bizonyítani az alkalmazott eszköz és a védett közérdek közötti kapcsolat működőképességét. A testület döntésében arra a következtetésre jutott, hogy a földtörvény által bevezetett, a mezőgazdasági földterület tulajdonosa tulajdonjogának egyik elemét képező rendelkezési jog korlátozása nem alkalmas arra, hogy biztosítsa a mezőgazdasági földterület védelmét a területcsökkenéssel, valamint a nem rendeltetésszerű mezőgazdasági gazdálkodással szemben.⁵³

Az Alkotmánybíróság az alapjogi teszt keretében másodikként azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányban deklarált tulajdonhoz való jog korlátozását eredményező szabályozás a vizsgált ügy körülményei között valóban szükséges volt-e, azaz a legitim cél elérése érdekében nem állt-e rendelkezésre kevésbé korlátozó jogi eszköz. A jogszabály ugyanis nem korlátozhatja az alapvető jogokat vagy szabadságokat a legitim cél eléréséhez szükségesnél nagyobb mértékben, egyúttal a jogszabálynak a legkevésbé drasztikus módon kell elérnie a kitűzött célt.⁵⁴

⁴⁹ 20/2014. AB határozat, 99–100., valamint 226. pontok.

⁵⁰ 20/2014. AB határozat 129. pont.

⁵¹ 20/2014. AB határozat 110. pont.

⁵² 20/2014. AB határozat 113. pont.

⁵³ 20/2014. AB határozat 128–129. pontok.

⁵⁴ 20/2014. AB határozat 132. pont.

Ebben a körben az Alkotmánybíróság egy másik, a szlovák földforgalmi rendszer részét képező jogszabályra, a *mezőgazdasági földek védelméről és hasznosításáról szóló 220/2004. törvényre* (a továbbiakban: földvédelmi törvény)⁵⁵ utalt. A földvédelmi törvény egy olyan jogszabály, amely célzott módon védi a mezőgazdasági földterületek termelési potenciálját, különösen a mezőgazdasági földterület tulajdonságainak és funkcióinak védelmét, valamint az ilyen földterületeken a fenntartható gazdálkodás és mezőgazdasági célú hasznosítás biztosítását.⁵⁶ A törvény ennek megfelelően, többek között, a mezőgazdasági földterületek nem mezőgazdasági célú felhasználására vonatkozó kérelmek elbírálását, valamint az ilyen kérelmekkel érintett földterületek egyedi viszonyainak vizsgálatát szabályozza. Mint arra az Alkotmánybíróság határozatában rámutatott, e törvény szerint az eljáró állami hatóságok olyan szakmai szempontok alapján hoznak döntéseket, amelyek a legteljesebb mértékben figyelembe veszik az egyes mezőgazdasági földterületek termelési potenciáljának védelméhez fűződő igényeket. A földvédelmi törvény pedig ilyen formán korlátozó hatással van (tud lenni) a tulajdonjog tartalmát képező használati jogra (*ius utendi*) is.⁵⁷

A törvényhozó az indokolásában – mint ahogy arra fentebb már utaltunk – alapvetően két körülménnyel magyarázta a földtörvény megalkotását: (a) a megelőzési mechanizmus erősítése a mezőgazdasági földterületek védelmi rendszerében, valamint (b) a földvédelmi törvény elégtelen, nem megfelelő szabályozása.⁵⁸ Végül az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy azok az okok, amelyekre a törvényhozó a földtörvény megalkotásának szükségességét alapozta, és amelyek ilyen formán kapcsolódnak az alapjogi teszt második elemének, a szükségesség kritériumának vizsgálatához, nem elfogadhatók a tulajdonjogba való beavatkozás igazolására. Ez okból kifolyólag pedig, az Alkotmánybíróság szerint a földtörvény szabályozása nem felelt meg a szükségesség kritériumának sem.⁵⁹ Az Alkotmánybíróság összegző megállapítása szerint a földvédelmi törvény megfelelő és hatékony eszköz a mezőgazdasági föld termelési potenciáljának védelmére. Ezzel összefüggésben hangsúlyozza döntésében a testület, hogy a törvényhozó hatalomnak mindentől függetlenül lehetősége van a jogszabályi környezet szigorítására, valamint új szabályozási korlátok bevezetésére, amelyek hatékonyabban biztosítják a kitűzött cél elérését. Ezen a ponton az Alkotmánybíróság az osztrák és a magyar jogi szabályozást, mint pozitív és inspiráló példákat citálja, amelyek igazolt, szakmai képesítésen alapuló alkalmasságot követelnek meg a mezőgazdasági tevékenységet végző személyektől. A szlovák Alkotmánybíróság szerint pedig az ilyen tartalmú jogi szabályozás alkalmas lehet arra, hogy a törvényhozó jogszerű módon szigorítsa a fennálló jogszabályi környezetet.⁶⁰

A fentebb rögzítettek alapján az Alkotmánybíróság a következő konklúzióra jutott: mivel a földtörvény szabályozása nem felel meg az alapjogi teszt első két elemének (alkalmasság és szükségesség), ezért már nem szükséges a jogszabályt az arányosság szempontjából megvizsgálni. Mindebből kifolyólag az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált jogszabályi rendelkezések nem felelnek meg az alkotmány 20. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak, így kimondta azok alkotmányellenességét.⁶¹

⁵⁵ A szlovák földvédelmi törvény (*Zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy*) a következő linken keresztül érhető el: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/220/> (2025. 09. 05.).

⁵⁶ Földvédelmi törvény 1. §

⁵⁷ 20/2014. AB határozat 134., valamint 137–143. pontok.

⁵⁸ 20/2014. AB határozat 159. pont.

⁵⁹ 20/2014. AB határozat 162. pont.

⁶⁰ 20/2014. AB határozat 227 és 229. pontok.

⁶¹ 20/2014. AB határozat 163. pont.

Ezen a ponton kívánunk röviden utalni a magyar Alkotmánybíróság egy meghatározó jelentőségű döntésére, a 35/1994. (VI. 24.) AB határozatra,⁶² amely a szlovák alkotmánybírósági határozathoz hasonlóan a tulajdonjog korlátozhatóságának kérdésével foglalkozott a termőföld tekintetében. A magyar Alkotmánybíróság a termőföldtörvényt⁶³ és az abban foglalt korlátozásokat a földtulajdon sajátos természeti és vagyoni jellemzői mellett az egyes agrárpolitikai, különösen pedig földbirtok-politikai célkitűzések (mint közérdekű célok) megvalósítása érdekében tartotta elfogadhatónak, ezáltal pedig alkotmányosnak.

A két döntés összevetése kapcsán a következőket szükséges megjegyezni. A szlovák és a magyar Alkotmánybíróság egyaránt megállapította, hogy a földtulajdonnak más tulajdoni tárgyaktól eltérő jogi kezelése annak sajátosságai miatt indokolt lehet. Ez alapján pedig a termőföld (mezőgazdasági föld) tulajdonjoga – annak közérdekű rendeltetésére tekintettel – az általánosnál szélesebb körben korlátozható, feltéve, hogy a korlátozás legitim közérdeken alapul, valamint megfelel a szükségesség-arányosság követelményének. Mind a két testület megállapította továbbá azt is, hogy a jogalkotónak alapvetően széles mozgástere van a földbirtok-politika kialakításával és megvalósításával összefüggésben. Egy lényegi különbségre ugyanakkor fel kell hívni a figyelmet a tulajdonjog korlátozhatóságának értelmezésével kapcsolatban: a magyar Alkotmánybíróság a közérdek igazolhatóságát viszonylag távan értelmezte az egyes földbirtok-politikai kérdésekkel⁶⁴ összefüggésben, míg a szlovák testület döntésében hangsúlyosabban vizsgálta meg azt, hogy a szabályozás ténylegesen mennyiben korlátozza a tulajdonos rendelkezési jogát, és azt, hogy a korlátozás nem lépi-e túl a szükséges mértéket.

4.2. A földtörvény alkotmányosságának vizsgálata a jogállamiság elvével, valamint az arányosság elvével összefüggésben

Az Alkotmánybíróság határozatában kimondta azt is, hogy a földtörvény szabályozása ellentétes a jogállamiság alkotmányban rögzített elvével is. Az Alkotmánybíróság érvelése szerint, amennyiben a Nemzeti Tanács a törvényhozói jogkörét az alkotmány más rendelkezésével ellentétesen gyakorolja, azzal egyúttal megsérti a jogállamiság alapelvét is. Mivel az Alkotmánybíróság – a fentebb rögzítettek alapján – arra a következtetésre jutott, hogy a parlament a földtörvényben az alkotmány 20. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen gyakorolta törvényhozói jogkörét, ezért az alkotmány 1. cikk (1) bekezdéséből fakadó jogállamiság elvének megsértését is megállapította.⁶⁵

⁶² A 35/1994. (VI. 24.) AB határozat elemzését is magába foglaló tanulmányok kapcsán lásd különösen: TÉGLÁSI András: A földtulajdon alaptörvényi védelme a 2014-ben lejáró moratórium tükrében. *Jogtudományi Közöny*, 2012/11, 449–460., valamint TÉGLÁSI András: The constitutional protection of agricultural land in Hungary with special respect to the expiring moratorium of land acquisition in 2014. *Jogelméleti Szemle*, 2014/1, 155–174.

⁶³ A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény.

⁶⁴ A magyar Alkotmánybíróság szerint a termőföldtörvény szerinti birtokmaximum meghatározása ugyan kis mértékben korlátozza a földtulajdonosok rendelkezési jogát, mindez ugyanakkor az alkotmányos célhoz (vagyis a termőföldpiac kialakulásához és az ezt elősegítő egészséges birtokszerkezet létrehozásához) képest nem jelent aránytalan korlátozást, vagyis a testület szerint ebben az esetben a tulajdonhoz való jog lényeges tartalma nem sérül. A jogi személyek földtulajdon-szerzésének kizárását is alapvetően agrárpolitikai célból tartotta alkotmányosan elfogadhatónak a testület. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a termőföldtörvény ilyen jellegű korlátozása prevenciós célokat szolgál, nevezetesen azt, hogy a belföldi természetes személyek a birtokmaximumot, míg a külföldi természetes és jogi személyek a szerzési tilalmat ne tudják megkerülni és kijátszani egy ilyen jogi személyen keresztül.

⁶⁵ 20/2014. AB határozat 190. pont, de érvelésében korábban, a 128. pontban is utal már erre az összefüggésre az Alkotmánybíróság.

Az Alkotmánybíróság egy további lényeges megállapítása bír még számunkra relevanciával. Mivel a földtörvény által érintett tulajdonosok tulajdonjoga indokolatlanul korlátozás alá került, ezért a testület álláspontja szerint a törvényhozó a törvényhozói jogkörének gyakorlása során nem tartotta tiszteletben az alkotmány 13. cikk (4) bekezdésében foglalt elvet sem, miszerint az alapvető jogok és szabadságok korlátozása során szem előtt kell tartani azok lényegét és értelmét, valamint, hogy az ilyen korlátozások csak meghatározott cél érdekében használhatók fel. Ezen érvek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a földtörvény szabályozása ellentétes az alkotmánynak ezzel a rendelkezésével is.⁶⁶

Összefoglalva tehát a szlovák Alkotmánybíróság szerint nem felelt meg a földtörvény az alapjog-korlátozással szemben támasztott alapjogi tesztnek, mivel

- a) az nem alkalmas a kitűzött legitim cél elérésére;
- b) a szlovák jogrendben már van hatályban másik olyan jogszabály (a földvédelmi törvény), amely alkalmas a mezőgazdasági föld termelési potenciáljának védelmére;
- c) a tulajdonjog rendelkezési elemének korlátozása nem felel meg az alapjogi teszt kritériumainak.⁶⁷

4.3. Ellenérvek az Alkotmánybíróság döntésével szemben: valóban alkotmányellenes a szlovák földtörvény szabályozása?

A 20/2014. AB határozat elemzése során fontosnak tartjuk rögzíteni, hogy a testület megosztott volt a határozat tartalmát illetően, hiszen a tizenhárom alkotmánybíróból hárman is markáns különvéleményt fogalmaztak meg a döntésben foglaltakkal szemben.

Így tett az Alkotmánybíróság akkori elnöke, *Iveta Macejková* is, aki különvéleményében fejtette ki részletesen, hogy a döntéssel, valamint annak indokolásával milyen kifogások miatt nem ért egyet. Egyrészt, megítélése szerint az alapjogi teszt lefolytatása során, a földtörvény alkalmasságának értékelése alkalmával a testület többsége (és ezáltal maga a döntés is) arra összpontosított, hogy a megtámadott jogszabály garantálja-e a kitűzött cél, tehát a mezőgazdasági földek termelési potenciáljának védelmét, mint közérdeknek az elérését, miközben a földtörvény célja megelőző jellegű volt. Ez utóbbi megállapítás alapján a megtámadott jogszabály célja alapvetően és elsődlegesen az volt, hogy növelje annak valószínűségét, hogy a földterület új tulajdonosa olyan személy legyen, aki nem csökkenti a mezőgazdasági föld területét, és aki biztosítja ezen a területen a rendeltetésszerű mezőgazdasági tevékenység végzését. Ezen érvek alapján pedig a mezőgazdasági földterületek védelméhez mint alkotmányban nevesített közérdek⁶⁸ teljesüléséhez a földtörvény szabályozása hozzájárult.

Az alapjogi teszt második eleme, a szükségesség vizsgálata tekintetében az alkotmánybíró nem értett egyet azzal, hogy a földvédelmi törvény a földtörvénynél jobb, hatékonyabb feltételeket biztosítana a mezőgazdasági földterület termelési potenciáljának védelméhez, egyúttal azt is kétségbe vonta, hogy ez a jogszabály a földtörvény szabályozásához képest kevésbé lenne beavatkozó jellegű a tulajdonjogba. E logika mentén az alkotmánybíró szerint a két jogszabály nem is hasonlítható össze egymással, hiszen míg a földtörvény a mezőgazdasági földterület elidegenítése során (tehát a tulajdonjog megszerzését megelőzően, kvázi megelőzőleg) biztosít védelmet a mezőgazdasági földnek, addig a földvédelmi törvény már a tulajdonjog megszerzését követően látja el ezt a funkciót. Másképpen fogalmazva: az alkotmánybíró álláspontja szerint a

⁶⁶ 20/2014. AB határozat 194. pont.

⁶⁷ 20/2014. AB határozat 231. pont.

⁶⁸ Szlovák alkotmány 44. cikk (4)–(5) bek.

földtörvényen kívül a szlovák jogrendben nincs más olyan jogi eszköz, amely a mezőgazdasági földterület elidegenítésének szakaszában biztosítaná a mezőgazdasági földterület védelmét, az alkotmány szabályozásával összhangban. Ebből kifolyólag pedig megállapítható az is, hogy a szlovák jogrendben nem áll rendelkezésre olyan jogszabály, amely kevésbé lenne korlátozó e legitim cél elérése tekintetében, éppen ezért a földtörvény az alapjogi teszt második elemének is megfelel.

Ami pedig az alapjogi teszt harmadik, utolsó elemét illeti, az arányosság kapcsán a következő álláspontot képviselte az alkotmánybíró. Véleménye szerint a földtörvény által követett közérdek alkotmányos jelentőségű, ami legitimálja a mezőgazdasági földterület tulajdonosa rendelkezési jogának korlátozását. A földtörvény szabályozása a rendelkezési jogot nem kizárja, hanem csupán korlátozza azáltal, hogy a tulajdonosra kötelezettséget ró a törvényben meghatározott feltételek megtartására. Ezen érvek mentén az alkotmánybíró megítélése szerint megállapítható, hogy a földtörvény szabályozása megfelel az arányosság elvének is, mivel a mezőgazdasági földterület tulajdonosa tulajdonjogába arányosan avatkozik be, ami nem érinti a tulajdonjog lényegét. A tulajdonjogba való elfogadhatatlan beavatkozás pedig csak akkor állna fenn, amennyiben a földtörvény teljes mértékben megvonná a tulajdonostól a rendelkezési jogot. Mivel a különvéleményt megfogalmazó alkotmánybíró szerint a földtörvény szabályozása összhangban áll a tulajdonhoz való jogot deklaráló alkotmányos rendelkezéssel, ezért az Alkotmánybíróság határozatának azon elemei sem állják meg a helyüket, miszerint a vizsgált jogszabály ütközne a jogállamiság, valamint az arányosság alkotmányban rögzített elveivel.⁶⁹

Milan Lalik alkotmánybíró sem értett egyet a határozat tartalmával és indokolásával. Érvelésének kiindulópontja szerint a nemzetállamok (!) saját belátásuk szerint dönthetnek arról, hogy hogyan akadályozzák meg a mezőgazdasági földterületek spekulatív célú felvásárlását. Az alkotmánybíró szerint, még ha a jogalkotó által alkalmazott alapjog-korlátozás nem is a legmegfelelőbb és legszűkebb korlátozási forma volt ebben az esetben, azonban az nem minősül önkényesnek és irracionálisnak. Az alkotmánybíró összegző megállapítása szerint a földtörvény szabályozása nem alkotmányellenes, mivel legitim célt követett, és az ennek elérésére választott eszközök véleménye szerint még éppen elfogadhatóak voltak.⁷⁰

Petra Brňáka különvéleményében egyrészt azt hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróságnak nem lett volna szabad döntést hoznia az ügy érdemében egészen addig, amíg a Szlovákiával szemben indított kötelezettségszegési eljárás le nem zárul.⁷¹ Mindettől függetlenül az alkotmánybíró úgy látta, hogy a 2017-es alkotmánymódosítás eredményeképpen az alkotmány normaszövege lehetővé teszi olyan jogszabályok elfogadását, amelyek korlátozzák az egyén tulajdonjogát, amennyiben annak tárgya mezőgazdasági föld, és amennyiben annak célja egy, az állam szempontjából kiemelt jelentőséggel bíró természeti erőforrás védelme. Mindezek alapján az alkotmánybíró szükségtelennek tartotta az alapjogi teszt lefolytatását a testület részéről, mivel az alkotmánymódosítás meglátása szerint kiküszöbölte azokat az alkotmányossági aggályokat, amelyek a határozat érvrendszerében is megjelennek.⁷² Ezzel összefüggésben fogalmazta meg

⁶⁹ 20/2014. AB határozat, 49–53. o.

⁷⁰ 20/2014. AB határozat, 53. o.

⁷¹ Mint arra fentebb már utaltunk, az Európai Bizottság Szlovákiával szemben 2015. márciusában (tehát az alkotmánybírói eljárás megindítását követően) indított kötelezettségszegési eljárást a földtörvény szabályozása miatt. Az alkotmánybíró ezen a ponton hivatkozik a testület 2015. november 18-i plenáris ülésén meghozott döntésére, miszerint az Alkotmánybíróság abban az esetben fogja az eljárást folytatni és az ügy érdemében döntést hozni, amennyiben a tárgy szerinti kötelezettségszegési eljárás Szlovákiával szemben lezárul.

⁷² 20/2014. AB határozat, 53–54.

kritikaként, hogy a testület többsége figyelmen kívül hagyta a módosított alkotmánynak az ügy szempontjából releváns, új rendelkezéseit.⁷³

5. Quo vadis szlovák földforgalmi szabályozás? A szlovák Alkotmánybíróság döntésének utóélete

Az Alkotmánybíróság határozatát ugyan 2018. november 14-én hozta meg, azonban az csak hónapokkal később, 2019. február 11-én lépett hatályba, amikor is azt a törvénytárban⁷⁴ közzétették. A határozat publikálásával pedig a fentebb rögzítettek szerint a földtörvény 4., 5. és 6. §-ai hatályukat veszítették, mindez pedig a gyakorlatban tulajdonképpen azt eredményezte, hogy a szlovák földpiac – a korábbi jogalkotói szándékkal ellentétben – szinte teljes egészében liberalizálttá vált. Az alkotmánybírósági határozat időbeli hatálya kapcsán fontos rögzítenünk, hogy az *ex nunc* hatállyal bír, vagyis a benne foglaltak csak a jövőre nézve fejtenek ki joghatást és nem érintik a korábban keletkezett, illetve már lezárt jogviszonyokat, mindez pedig összhangban áll a jogbiztonság elvével, valamint a szerzett jogok védelmének alkotmányos követelményével.

Az Alkotmánybíróság döntését követően a jogalkotó előtt megnyílt a lehetőség egy olyan új jogszabály elfogadására (vagy a meglévő földtörvény olyan irányú módosítására), amely ugyan védi a mezőgazdasági földterületeket, valamint azok termelési potenciálját, azonban a feltétlenül szükségesnél nagyobb mértékben nem korlátozza a mezőgazdasági földterületek tulajdonosainak tulajdonhoz való jogát. Az elmúlt években a jogalkotó részéről több kísérlet is történt arra, hogy a földtörvény szabályozásában összehangoltan megjelenjenek és érvényesüljenek a fentebb megjelölt szempontok. Ebből a körből kiemelendő egyrészt az a 2017-es, a földtörvény módosítására irányuló javaslat,⁷⁵ amely egyebek mellett az elővásárlásra jogosultak sorrendjét szabályozta volna újra, egyúttal földszerzési korlátot vezetett volna be. Másrészt pedig kiemelendő az a 2020-as, ugyancsak a földtörvény módosítására irányuló javaslat,⁷⁶ amelyik a 2017-es javaslathoz hasonlóan az elővásárlási sorrend új rendszerét vezette volna be, valamint földszerzési maximum bevezetését irányozta elő. Míg a jogalkotó a 2017-es törvénymódosító javaslattal elsődlegesen az Alkotmánybíróság előtt akkor még folyamatban lévő eljárásra, valamint az Európai Bizottság által indított kötelezettségzegési eljárásra, addig a 2020-as törvénymódosító javaslattal már kifejezetten a testület döntésére kívánt reagálni. Jelen munkának nem célja a törvénymódosító javaslatok részletes elemzése, azonban fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a szlovák Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium által előterjesztett javaslatokkal

⁷³ Az Alkotmánybíróság érvelése arról, hogy a módosított alkotmány új, releváns rendelkezéseit miért nem vette figyelembe az ügy érdemében való döntése során: 20/2014. AB határozat, 230. pont. Ennek lényege a következőképpen foglalható össze. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az alapjogi teszt szempontjából a mezőgazdasági föld, mint nem megújuló természeti erőforrások védelmének kiemelése alkotmányos szinten szerepet játszhatna az egymással ütköző értékek közötti egyensúly kialakításában jelen ügyben, mindez ugyanakkor csak akkor vehető figyelembe, amennyiben a vizsgált jogszabály az alapjogi teszt első két kritériumának (alkalmasság és szükségesség) megfelel. Mivel azonban a földtörvény szabályozása ezeknek a kritériumoknak nem felelt meg, ezért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmánymódosítás jelentősége ebben az ügyben nem is érvényesülhetett.

⁷⁴ Törvénytár, azaz a Szlovák Köztársaság törvényeinek gyűjteménye (*Zbierka zákonov SR*), ami idehaza a Magyar Közlönynek feleltethető meg.

⁷⁵ LP/2017/429. törvénymódosító javaslat. A törvénymódosító javaslattal kapcsolatos minden további információ és dokumentum a következő linken keresztül érhető el:

<https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2017/429> (2025. 09. 04.).

⁷⁶ LP/2020/504. törvénymódosító javaslat. A törvénymódosító javaslattal kapcsolatos minden információ és dokumentum elérhető: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2020/504> (2025. 09. 04.).

kapcsolatban a tárcaközi véleményezési eljáráson, valamint társadalmi egyeztetésen számos szakmai, valamint politikai fókuszú kritika került megfogalmazásra, ami végül mindkét esetben megakasztotta a földtörvény módosítását.⁷⁷

Mindezek alapján azzal a megállapítással élhetünk, hogy Szlovákiában jelenleg a mezőgazdasági földterületek tulajdonjogának megszerzése tekintetében az egyedüli korlátot a földtörvény által nevesített reciprocitás (viszonosság) elve⁷⁸ jelenti, így mind a természetes személyek, mind pedig a jogi személyek esetében a föld tulajdonjogának megszerzése korlátozás nélkül lehetséges, tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a korlátozó rendelkezéseket megsemmisítette. Ugyan a jogalkotó az elmúlt években több alkalommal is kísérletet tett a szabályozás átfogó módosítására, azonban az arra irányuló törekvések nem vezettek érdemi eredményre, jelenleg pedig csekély valószínűsége látszik annak, hogy a hatályos szabályozás a közeljövőben alapvető, gyökeres változáson essen keresztül. Mindettől függetlenül a földtörvény módosítása Szlovákiában továbbra is visszatérő és aktuális jogalkotási kérdésnek tekinthető, a jogalkotó mozgásterét pedig a szabályozás jövőbeni kialakítása során elsődlegesen az Alkotmánybíróság döntésében foglalt megállapítások és követelmények fogják meghatározni. Éppen ezért, meglátásunk szerint a szlovák Alkotmánybíróságnak a 20/2014. AB határozata úttörőnek számít, egyúttal precedens értékkel bír, ami a jövőben zsinórmértékként fog szolgálni a földforgalmi szabályozással kapcsolatban megalkotandó jogszabályok vizsgálata során.

⁷⁷ A törvénymódosító javaslatok részletes elemzése kapcsán lásd: SZINEK CSÜTÖRTÖKI Hajnalka: Gondolatok a szlovák földforgalmi szabályozásról. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2021/1, 169–174.

⁷⁸ A kivételeket a viszonosság elvével összhangban a földtörvény 7. §-a rögzíti. Ez alapján mezőgazdasági földterület tulajdonjogát nem szerezhethi meg (a) az állam, (b) annak az államnak az állampolgára, illetve (c) abban az államban lakóhellyel rendelkező természetes személy, valamint székhellyel rendelkező jogi személy, amelynek jogrendje nem teszi lehetővé a szlovák állampolgárok, a Szlovákiában lakóhellyel rendelkező természetes személyek, valamint a Szlovákia területén székhellyel rendelkező jogi személyek számára a mezőgazdasági földterület tulajdonjogának megszerzését. E tilalom alól kivételenként jelenik meg a mezőgazdasági földterület öröklés útján történő megszerzése. Ezen felül a földtörvény a tilalom területi hatálya kapcsán is kivételeket határoz meg, így a fentebb ismertetett tilalom nem vonatkozik az Európai Unió tagállamaira, az Európai Gazdasági Térség tagállamaira, Svájcra, valamint azokra az államokra sem, amelyekkel Szlovákia külön nemzetközi szerződést kötött ebben a tárgyban. Ennek megfelelően a tilalom nem vonatkozik ezeknek az államoknak az állampolgáira, az ezekben az államokban lakóhellyel rendelkező természetes személyekre, valamint az ezekben az államokban székhellyel rendelkező jogi személyekre.